

Natuurlijk Delfland
Postbus 133
2600 AC DELFT

NatuurlijkDelfland@knnv.nl
website: delfland.knnv.nl
twitter: NatuurlijkDelfland
facebook: NatuurlijkDelfland
instagram: NatuurlijkDelfland

Natuurlijk Delfland

Afdeling van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging

1 oktober 2021

Onderwerp: **Kringloopboeren en biodiversiteit**

Er zijn twee grote problemen: voor de wereld zijn dat klimaat en biodiversiteit en voor Nederland nog speciaal de stikstofuitstoot. Nederland zet in het agrarisch gebied in op kringloopboeren om uitstoot van CO₂ en stikstof te verminderen en op een subsidieregeling om de boerennatuur te verbeteren. Het is de vraag of die twee zaken elkaar versterken of ze geen samenhang vertonen of elkaar juist tegenwerken. Mijn indruk is dat het laatste het geval is.

Cor Nonhof,
Secretaris Natuurstudie

Samenvatting

De Biodiversiteitsmonitor voor de Melkveehouderij van FrieslandCampina, Rabobank en WWF vormt een startpunt. Deze biodiversiteitsmonitor gaat niet over biodiversiteit in het grasland zoals dat algemeen door het publiek ervaren wordt, maar over de 'functionele agrobiodiversiteit'. De functionele agrobiodiversiteit is in orde als de koe zich goed voelt en is slecht als de koe zich slecht voelt. Dit wordt voornamelijk gemeten door de mineralenkringloop te monitoren.

Inmiddels is de monitor uit handen van deze partijen gegaan en overgenomen in de onafhankelijke Stichting Milieukeur (SMK) onder de noemer Certificering Melk en het wordt vermarkt onder de naam On the Way to Planet Proof (OTWTPP). Het wordt nu ook in de markt gezet naar zijn waarde: in hoofdzaak voor werk aan de mineralenbalans op de boerderij om te komen tot een emissieloze bedrijfsvoering. Biodiversiteit is geen oogmerk, maar kan wel met aparte deelcertificaten worden nagestreefd. Die deelcertificaten volgen de subsidiemogelijkheden van het rijk en de provincie voor grasland- en weidevogelbeheer.

De toepassing staat of valt met de afzetmogelijkheden van de producten waardoor er een meerprijs kan worden bedongen door de producent. FrieslandCampina maakt reclame voor producten met het keurmerk, maar er is nog onbalans tussen aanbod van boeren (meer) en de vraag van de consument (minder).

In Midden-Delfland is sinds 2008 een Kringloopboeren Netwerk actief. Het zijn de pioniers op dit terrein. Zij krijgen financiële ondersteuning van de gemeente Midden-Delfland, Friesland/Campina (alleen leden) en het Hoogheemraadschap van Delfland. Ze gebruiken een maatlat van CLM. Geen van de boeren heeft zo te zien een certificaat OTWTPP, maar ze hebben wel het alternatieve Kringloopcertificaat. Een van de studiegroepen houdt zich samen met het Louis Bolk Instituut bezig met het optimaliseren van kruidenrijke mengsels van veredelde klavers en andere kruiden voor het verbeteren van de bodemkwaliteit en stikstofvoorziening.

De grote vraag is of werken aan de mineralenbalans automatisch ook de biodiversiteit vergroot. Die kans lijkt heel klein. Boeren kunnen onder het certificeringschema nog steeds de voedselrijkdom op hun graslanden zo hoog houden dat alleen een paar soorten gras en kruiden kunnen overleven. Veredelingsbedrijven zijn bezig om kruidenvariëteiten te kweken

die daar ook tegen kunnen zodat ze kruidenrijke mengsels kunnen inzaaien. Denk daarbij aan soorten met een penwortel die een verdichte bodem open kunnen breken en diverse klaversoorten om het stikstofniveau te verhogen.

Dit zijn dus high tech gewassen en het is de vraag of wilde insecten dat wel lusten en of weidevogels zich in dat soort graslanden wel thuis zullen voelen. Op zeer rijke gronden is de verhouding tussen koolstof, stikstof en fosfor in het gewas verrijkt met stikstof en niet alle insecten en vogels kunnen daar goed mee omgaan. Certificering Melk/ OTWTPP houdt daar ook rekening mee: er wordt voor de deelcertificaten die aan biodiversiteit gerelateerd zijn, expliciet vermeld dat het moet gaan om niet veredelde kruiden en inheemse grassen. Ook wordt aangesloten bij de alom erkende en gekende indeling van graslanden door Schippers et al.: Ontwikkelen van kruidenrijk grasland.

Voor de certificering voor weidevogelbeheer is het een vereiste dat er een samenhangende ondersteuning moet zijn voor alle levensfasen van de vogels en dat het ook ruimtelijk moet samenhangen.

Websites

FrieslandCampina

<https://www.frieslandcampinainstitute.com/nl/nieuws/on-the-way-to-planetproof-nieuw-keurmerk-voor-duurzamere-zuivel/>

<https://www.planetproof.eu/>

Certificering Melk door Stichting Milieukeur

<https://www.planetproof.eu/zakelijk/certificeren/melk/?product=835>

OTWTPP BBM-pakketten (lijkt heel erg op de subsidiepakketten van de provincie)

BBM 151 Kruidenrijk grasland (extensief)

Kruidenrijke graslandpercelen zijn erg belangrijk voor onder meer weidevogels. De bloeiende kruiden trekken insecten aan, waardoor weidevogels hier hun voedsel kunnen vinden. Ook vormen ze door de late maaidatum een geschikt toevluchtsoord wanneer omliggend grasland wordt gemaaid.

De kruiden komen van nature (niet ingezaaid) in grotere aantallen voor, verspreid over het hele perceel, de zode is open en divers van structuur door de vele kruiden met veel bloeistengels en weinig blad. Dit heeft ook als voordeel dat weidevogelkuikens zich goed kunnen voortbewegen in het grasland.

Instapeisen

- Er zijn minimaal 15 **inheemse soorten grassen en niet-veredelde kruiden** aanwezig per 25 m² (zie bijlage 2).*)
- Uitsluitend hele percelen zijn toegestaan (niet alleen randen).

*) Dit is conform Schippers et al.: Ontwikkelen van kruidenrijk grasland

BBM 155 Oude graslanden (>20 jaar)

Oude graslanden kenmerken zich door de aanwezigheid van veel insecten en vogels in het voorjaar. In het perceel is vaak natuurlijk reliëf en/of oude greppels aanwezig.

Instapeisen

- Het grasland is ouder dan 20 jaar en de afgelopen 20 jaar niet geëgaliseerd, gefreesd, gespit, geploegd of gescheurd.
- Overall op het perceel zijn minimaal 10 **inheemse soorten grassen en niet-veredelde kruiden** aanwezig per 25 m² (zie bijlage 2).
- Uitsluitend hele percelen zijn toegestaan (niet alleen randen).

3. Pakketten weidevogelbeheer

Voor het beschermen van weidevogels zijn beheerpakketten beschikbaar die het mogelijk maken om het broedsucces en de overlevingskansen van jonge vogels te verbeteren. Om de weidevogelstand te verbeteren is het van belang dat weidevogelbeheer wordt uitgevoerd in een **samenhangend mozaïek van verschillend landgebruik**, waardoor de omstandigheden voor alle levensfasen van weidevogels goed zijn: broedgelegenheid, rust zodat de nesten uitkomen, voldoende voedsel voor kuikens en volwassen vogels, en afwezigheid van predatoren. Dit is te bereiken via beheermaatregelen zoals plas-dras, voorbeweiden, extensief beweiden, verschillende maaidata of de aanwezigheid van kruidenrijk grasland. Naast weidevogels profiteren insecten en kleine zoogdieren ook van dit beheer.

Beheer op kleinere eenheden kan op het eerste gezicht succesvol lijken voor weidevogels, maar kan onbedoeld als een 'ecologische val' functioneren. Dit gebeurt wanneer op redelijk geïsoleerde percelen voor weidevogels aantrekkelijk beheer wordt uitgevoerd (bijvoorbeeld aanleg van plasdras) dat weidevogels uit de omgeving aantrekt, maar waar de nesten vervolgens niet uit kunnen komen of de kuikens niet groot worden, door gebrek aan voedsel (kruidenrijk gras) of schuilmogelijkheden (gras met late maaidatum en open structuur) in de directe omgeving. In plaats van een verbetering van de biodiversiteit, zorgt het beheer dan onbedoeld voor een achteruitgang.

Keurmerkhouders

Certificering Melk/ OTWTPP

<https://www.planetproof.eu/onze-keurmerkhouders/>

Geen enkele in Midden-Delfland.

Producten van FrieslandCampina met keurmerk

<https://www.frieslandcampina.com/nl/news/nog-meer-zuivelproducten-van-frieslandcampina-on-the-way-to-planetproof/>

Vraag en aanbod van producten met keurmerk

<https://www.nieuweoogst.nl/nieuws/2021/02/10/frieslandcampina-gaat-verder-met-minder-planetproof-boeren> zie ook hieronder

Kringloopcertificaat en subsidie gemeente Midden-Delfland

<https://www.middendelfland.nl/subsidieregeling-waardering-prestaties-studieseizoen-kringlooplandbouw-midden-delfland-2021>

FrieslandCampina gaat verder met minder PlanetProof-boeren

Melkvee **Jacomien Voorhorst** 10 feb 2021 om 15:22uur

FrieslandCampina gaat verder met minder PlanetProof-boeren. Een groep Twentse boeren, die tot nu toe melk onder dit keurmerk aan het zuivelconcern leverde, valt buiten de boot. Dat komt door de marktvraag, meldt de coöperatie.

Het totale melkvolume van bedrijven die leveren aan de On the way to PlanetProof-melkstroom, is het afgelopen jaar namelijk sterker gegroeid dan de marktvraag. Hierdoor is volgens FrieslandCampina een te grote onbalans ontstaan tussen vraag en aanbod. Dat gaat ten koste van de winstgevendheid van de melkstroom.

Om de On the way to PlanetProof-melkstroom optimaal te kunnen verwaarden, is het volgens het zuivelconcern nodig om bij een gelijkblijvende marktvraag met minder bedrijven verder te gaan. De melkveehouders van wie afscheid van wordt genomen, zijn geselecteerd op basis van logistieke overwegingen.

Teleurstelling

In een bericht op het interne Melkweb van de coöperatie staat dat FrieslandCampina beseft dat dit besluit een teleurstelling is voor de betrokken bedrijven. 'Ook omdat we weten dat ze veel inspanningen hebben geleverd om te voldoen aan de voorwaarden van het keurmerk.'

Toch is het volgens het zuivelconcern in het belang van alle leden-melkveehouders, de coöperatie en de onderneming om vraag en aanbod goed op elkaar af te stemmen om zo de melk optimaal te verwaarden. De betrokken melkveehouders zijn woensdagmorgen allemaal persoonlijk geïnformeerd.

2 cent extra

De Twentse melkveehouders ontvingen voor hun PlanetProof-melk **2 cent per kilo boven op de garantieprijs**. Daar komt nu een eind aan, ondanks het feit dat ze wel aan alle eisen van het keurmerk voldoen. FrieslandCampina levert sinds 2018 als eerste zuivel die voldoet aan de eisen van het onafhankelijke keurmerk On the way to PlanetProof.

De afgelopen jaren is het aantal leden-melkveehouders dat deelneemt aan deze bijzondere melkstroom gestaag gegroeid naar ruim zevenhonderd. **Daarnaast stond er een behoorlijke groep melkveehouders in de wachtkamer. Ook deze boeren zullen voorlopig waarschijnlijk niet snel in aanmerking komen om melk onder het keurmerk On the way to PlanetProof te leveren.**

Kringloopboeren Netwerk Midden-Delfland

<https://www.middenindelfland.net/initiatief/kringloopboeren-netwerk/>

Pioniers in duurzaamheid

<http://jaar2020.middendelfland.net/middendelfland/kringloopboeren.htm>

Beschrijving door LTO

https://www.google.nl/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwivmK_RuZzzAhUC-6QKHfKSDT4QFnoECAQQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.middendelfland.nl%2Fextra-hulp-voor-kringloopboeren-midden-delfland&usq=AOvVaw2g6YwtLgXVg27Utoudafnr

<https://www.middendelfland.nl/extra-hulp-voor-kringloopboeren-midden-delfland/>

Ondersteuning van het proces en monitoring door BoerenVerstand

<https://www.boerenverstand.nl/blog/projecten/kringloopboeren-middendelfland/>

De meetlat van CLM:

<http://www.klimaatlat.nl/>

Ondersteuning door het hoogheemraadschap

<https://www.middendelfland.nl/extra-hulp-voor-kringloopboeren-midden-delfland>